

Kultur- og likestillingsdepartementet
postmottak@kud.dep.no

Høringsuttalelse til NOU 2023:13 På høy tid – Realisering av funksjonshindredes rettigheter

Ref.: 22/880-29

Det vises til departementets høringsnotat av 28. august 2023.

Kort sagt:

På tross av et delvis manglende mannsperspektiv, har Likestillings- og mangfoldsutvalget etter Reforms syn foretatt en grundig og omfattende gjennomgang av funksjonshindredes likestilling og rettigheter i Norge. Vi støtter utvalgets vurderinger og anbefalinger for å sikre likestilt tilgang til arbeid, utdanning og fritid, med inkorporering av CRPD i norsk lovgivning som grunnlag.

Reform – ressursenter for menn driver hjelpetilbud for menn i vanskelige livssituasjoner, samler inn og formidler kunnskap om gutter og menn, og er en pådriver for et mannsperspektiv i likestillingspolitikken. Reform er en ideell og uavhengig stiftelse som mottar grunnfinansiering fra staten. Vi vil med dette kommentere høringsnotatet med utgangspunkt i våre erfaringer med, og kunnskap om, funksjonshindrede gutter og menn.

Innledende betraktninger

Først og fremst er det grunn til å berømme utvalget med en grundig NOU. Reform stiller seg bak utvalgets forslag om at FN-konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD) inkluderes i menneskerettighetsloven, og at lovverk som blir berørt ved inkorporering oppdateres. Det argumenteres godt og overbevisende hvor viktig en slik rettighetsbasert tilnærming er for å sikre likestilling og menneskerettigheter for funksjonshindrede personer. Vi støtter også forslaget om at tilleggsprotokollen ratifiseres.

Reform setter pris på utvalgets letteste versjon. Dette er god praksis på konkret tilgjengelig kommunikasjon. Reform foreslår at alle fremtidige offentlige utredninger bør ta lærdom av dette, og inkludere en lettest versjon.

Vi legger til at NOUen har et gjennomgående og godt interseksjonelt perspektiv.

Kjønn i utredningen

Som likestillingscenter for gutter og menn er det vår oppgave å først og fremst kommentere utredningens kjønnsperspektiv. Tradisjonelt har denne gruppen blitt

vurdert som forholdsvis homogen, både i forskningen og når det gjelder tiltak rettet mot funksjonsvarierte personer. Sosiale kategorier som kjønn, etnisitet, religion, sosial klasse og seksuell orientering har ofte vært utelatt i analytiske tilnærminger innen forskning og i praktisk politikk på likestillingsfeltet.

Disse manglene kan få store konsekvenser for personer som opplever samvirkende diskriminering. Utvalget påpeker disse manglene ved dagens felt i kapittel 5. *Mer enn funksjonshindret!* Her trekkes det blant annet fram at feltet funksjonshindring og maskulinitet er underutforsket. Reform stiller seg bak utvalgets forslag til forbedringer, slik at utfordringer knyttet til interseksjonell diskriminering blir hensyntatt i forskning og tiltak.

Samtidig påpeker Reform at utvalget delvis selv går i samme felle, ved at det i utredningen vises til forskning som ikke har hatt et interseksjonelt perspektiv, eksemplifisert ved utsagn som dette:

«Videre fremgår det at både funksjonshindrede og ikke-funksjonshindrede jenter oftere har psykiske helseplager enn gutter.» (s. 59)

Dette er en type påstand det er grunn til å stille spørsmål ved. Det er grunn til å mene at forskningen ikke fanger opp gutter og menns somatiske og psykiske helseplager på en fullgod måte. Menn som utviser former for tradisjonell maskulinitet har gjerne ulike symptomer på psykisk uhelse, enn hva andre menn og kvinner har. Maskulinitetsnormer kan bidra til at menn håndterer depresjon og angstlidelser på måter som kan være skadelig for dem selv og andre.¹ Typiske mestringsstrategier kan være å benekte symptomer på psykisk uhelse, tilbaketrekning sosialt, overdreven arbeidsmengde eller trening, unødvendig risikotakning, inkludert hensynsløs kjøring eller rusmisbruk/alkoholmisbruk. Disse symptomene samsvarer ofte ikke med ulike diagnosemanualer- og kriterier, som tyder på at det psykiske helsevernet fortsatt er preget av et kjønnsbias.²

Videre heter det i utredningen at -

«På området helse fremgår det at funksjonshindrede kvinner opplever å ha dårligere helse og i større grad benytter helsetjenester enn funksjonshindrede menn.» (s. 59)

Å søke hjelp i mindre grad er ikke ensbetydende med at menn er mindre syke. Både innenfor psykisk og fysisk helsevern ser det ut til at helsetilbudene i mindre grad appellerer til menn, som når det gjelder interiør/tjenesteutforming, åpningstider og

¹ Blom, S. (2022). Unmet need for mental healthcare among men Sweden: Gendered pathways to care. University of Gothenburg. Sahlgrenska Academy.

² Murrell, S. (2021). Assessing Clinical Psychologists' clinical gender bias with male clients in psychological therapy.

informasjonsmateriell uten mannlig representasjon i bilder eller tekst.^{3,4,5} Dette kan føre til at færre menn oppsøker hjelp når de trenger det. Lite sensitivitet rundt maskulinitet og helseatferd kan med andre ord føre til at forskningsresultater ikke gjenspeiler virkeligheten på en god nok måte.

Vi finner nok et eksempel på en undervurdering av menns særskilte utfordringer i kapittel 5, underoverskrift *Vold og overgrep*. Her skriver utvalget lite om de kjønns spesifikke utfordringene funksjonshindrede menn opplever. Vi har generelt manglende kunnskap om menn som overgrepsutsatte, og det er et særlig behov for mer forskning om funksjonshindredes utsatthet.

Utvalget har også selv reflektert over disse problemstillingene. Det framkommer blant her:

«Forskning som har sett på kjønn og funksjonshindring i sammenheng, har primært fokusert på livet og erfaringene til funksjonshindrede kvinner og ikke til funksjonshindrede menn.» (s.59)

I dette avsnittet gjøres det også klart at det er utfordrende å skrive om menn og gutters kjønnete utfordringer. Dette stiller Reform seg bak. Vi er også glade for at utvalget ser behov for mer forskning om funksjonshindring i et maskulinitetsperspektiv.

Vi beklager at dette høringsinnspillet kommer etter fristen, men ber om at Reforms synspunkter likevel tas med i den videre prosessen.

Oslo, 29. desember 2023

Are Saastad /s/
daglig leder

Mali Storbækken
seniorrådgiver/saksbehandler

³ Kierski, W., & Blazina, C. (2010). The male fear of the feminine and its effects on counseling and psychotherapy. *The Journal of Men's Studies*, 17(2), 155–172.

⁴ Murrell, S. (2021). Assessing Clinical Psychologists' clinical gender bias with male clients in psychological therapy.

⁵ Madsen, S. Aa. (2014). *Mænds sundhed og sygdomme*. Fredriksberg, Samfundslitteratur.